

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

<p>РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ. Львів, Ринок 3, в. пос. Ковто пост. шваз. 143 222. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Нач. Редакції приймає від 10—11 год. передпол. Рукописи не зберігаються.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 1500 мп. ЗА ГРАНИЦЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голландії, Бельгії 10 фр. шв., Італії 10 лір, Німеччині 20 000 п. марок, Швейцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. кор. фр., Румунії 100 лей, Польщі 50 зема, Австрії 200 000 ш. Замови адреси 1030 мп.</p>	<p>В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 600 Мп.</p>
--	---	--

ВИДАЄ: ВИДАВЕЦЬ ТА СПІЛКА „ДІЛО“.

Львів, 1. червня 1923.

Експозе през. мін Вітоса.

Від слів **ДО ДАЧ.** За останні два в головні місяці наша суспільність перела велику роботу: в зв'язку з новою ситуацією, яка утворилася після вирішення справи Східної Галичини Радою Амбасадорів 14 березня, відбулась переробка політичних еартостей, перешиковано ряди, вміщено нові плани і нові завдання національної роботи відповідно до потреб бжучого моменту.

Ця необхідна й колюча робота в головних рисах являється закінченою. Країна поря й потреба вникає отже приступити до переведення намічених планів й задань в життя, перекласти їх в народні маси, абстрактні формули перетворити в живу дійсність.

З сумою приходиться констатувати, що в цій області в обсягу практичної нашої роботи не все у нас має гаразд. Наша суспільність ще й досі не може остаточно позбутись тих настроїв, тієї психології пасивізму, які такими характеристичними для нас були останні роки. В тієї практичній роботі, яка для нас зараз має таку національну вагу, яка мусить створити серед наших народних мас міцні матеріальні й культурні підвалини для дальшої боротьби й дальших досягнень, зроблено нами дуже мало. Діспорордіє між тим, що робиться і що мусить робитись, являється прямо вражаючою. Не пробудилась активність серед ширших верств нашої суспільності. Намічені шляхи й напрями, які від тепер являються обов'язковими в нашій роботі, ще й досі лишаються в значній мірі лише паперовими постановами, гарними, нездійсненими побажаннями. Не зважаючи на проголошення єдиного фронту для всіх українських земель, що перебувають під Польщею, китайський мур, який існує між Галичиною і Волиною й досі лишається неопораним; коли не можна бути максималістом й зголушувати навіть претензію знищити за два місяці те, що утворювалось протягом десятиліть, то в кожному разі можна й треба вимагати, щоб вже було приступлено до вироблення практичного плану цієї роботи, щоб розпочато заходи для її організації. Але в цій галузі, як й в багатьох інших, справа далі благочестивих замірів, якими виробувано шле пекло, не пішла.

Някі посилання на наше важке становище, на нашу матеріальні злидин, на наш брак людей, не можуть бути взяті під увагу, не можуть бути визнані за виправдуючі.

Варшава. (ПАТ.) На засіданні собою І. п. м. през. мін Вітоса вголосив експозе, в якому м. н. говорив, що його правительство опирається на довіру сторонице, які поручили йому правительство здійснення очерченої програми. Хоч основою правительства не є довіра всіх сторонице, правительство стоїть на загально державній становищі, не вважає себе партійним. А хоч опертє на польській більшості, то далеко є від шовінізму у відношенні до національних меншостей. Правительство знає, що вся суспільність домагаться порядку і спокою, тому не толеруєватиме ніяких негальних організацій, що силою мали би рідити важкі державні питання або політичну боротьбу сторонице мали би заступити терором. В області заграничної політики ступатиметься правительство шляхом мирного співжиття зі всіми своїми сусідами, рідночасно сторонице на сторожі суверенітету й інтересів держави. З Францією записалися взаємини Польщі, побут марш. Фоша в Польщі, це являє реальної співпраці Польщі з Францією. Польсько-англійські взаємини розвиваються вельми корисно, з Італією лучать Польщу згади не лише швалізаційної і політ. але й економ. натурі. Правительство стремитиметься до зближення також з ин. державами, а головно з Бельгією, Японією й Зед. Державами, а також з державами, що повстали на румовишах центр. держав. Бажано з Німеччиною вдержати коректні взаємини боронициме Польща своїх прав опертих на версальські договори й історичних правах. Супроти Росії Польща все ще в хаосі повному тайн Польща бажє зреалізування заключеного з Ро-

сїєю мир. договору. Одначе Росія не хоче сповнити своїх зобов'язань а своїми очікуваннями перешикожує нормальному політичному і економічному співжиттю. — В ділянці адміністрації правительство, головно на окраїнах стремитимє до зєднання діяльності органі рідних адміністраційних галузей і до якнайскорішого управління на автономного устрою. Старатимє збільшити доходи скарбу, введе золотий мірник. Хліборобство як основа і сила народу привитимє спеціальною опікою і помічю держави. Безпородочно вачне правительство праї для здійснення земельної реформи, встерігаючи собі явні проєкти цієї реформи попереднього правительства. Парцеляція має вивостити щонайменше 400.000 моргів річно. В шкільній області заохочується фаховими школами. Як у кожній ділянці, так і на полі шкільництва углядюватимє потреби і справділія домагання національних меншостей. На полі управліня вивіру справедливості є на першому плані упрорядкування правного стану на скіянних окраїнах держави. Правительство виходить з заложення, що добро держави вимагє, щоб якнайширші круги населення жили в добробуті і спокою і були приязні до власного краю. Це станеться тоді, коли держава рядом реформ забезпечить горожанам зносні услів існування під економ. і сусп. оглядом. Правительство сподїється, що опертє на принципі справедливості, далеко від усьогок імперіалізму зуміє спрмувати зближеніє польського народу до співпраці з иншими народами для власного, яснїшого майбутнього і добра людства.

Панізі д румунської кор. пари до Варшави.

Варшава. „Газ В.“: Румунський король і королева приїдуть до Варшави 24. п. м. о год. 10:40 рані. Їм товаришуватимє мін. закор-

донних справ Братіану. У Варшаві побудуть кілька днів. Мабуть відвідають і інші міста Польщі.

Турецькі уступки.

звідомченням „Тамп-а“ в наслідку приватних переговорів між іємедом нашєю й італійським делегатом, турецька делегация рішєна зрідити з домагання прилучення до

Туреччини італійське місто Какастельо Ріцо. Турецькі власти мали також згодитися на відновлення фліт грецьких банків в Царгороді під контролею турецьких властей.

Англійці кидають Дарданелі.

олін. По донесенням цяр-кот преси Англійці почали

приготування для евакуації Дарданелів.

Англійсько-совітський конфлікт

Концентрація англійської флоту на морях що межують з Росією, викличена в совітських рєпубліках

затраоження Совітський рєд оголосив стріле поготовля червоної флотії.

Соціалістичний конгрес в Гамбурзі.

Новий соціалістичний Інтернаціонал.

Міжнародній робітничий конгрес, що відбувся в Лондоні в р. 1864, вирішив заснування Міжнародного робітничого Союзу. З цієї думкою вже від давня носився Карло Маркс, проголосивши вже в р. 1848 в Комуністичному Маніфєсті основне гасло: „Пролетарі всіх країн, єднатїтесь!“

Міжнародній робітничий Союз був першим соціалістичним Інтернаціоналом, який одначе через перелізування його сторонице і через розбіжні тенденції його провідників розважався уже в р. 1876.

На кінець 80-тих років головно заходами Вільгельма Лібкнехта заснувався другий Інтернаціонал. На той час припадає найбільший розвиток соціалізму. Особливо зростає він в Німеччині, де після знесення в р. 1878 тав „Sozialisten-gezeit-y“ під проводом таких візначних марксистських діячів і теоретиків, як Лібкнехт, Бебель, Кауцкї і ин., соціал-демократична партія рідинає грати визначну ролю в громадському життю і парламентарних установах.

Одначе й другий Інтернаціонал лмно розвитку соціалізму у всіх краях і державах не виявив такої сили, щоб не допустити до вибуху світової війни, а що найменше не допустити до зривання міжнародної солідарності. Після війни зявилися нові проблеми, до розважє яких не був підготований соціалізм. Російські ліві есдеки, популярно названі большевиками, а в останньому часі офіційально комуністами, кинули клич всесвітньої соціальної революції. Вони потоптали національні гасла і насильно здалили національну революцію на Україні і в Грузії. На другий день після війни робітництво стало більш радикальне. Поміркований соціалізм втрапив — здавалось — грунт під ногами. Другий Інтернаціонал перестав існувати. В Німеччині відлучилися від нього тав „незалежні соціалісти“, а за ними пішли й соціалісти інших держав та країн.

Цей розлам використали большевики. В Москві склався Третій Інтернаціонал. До нього приступили комуністичні або співчуваючі комунізму партії Європи, одначе з деякими застереженнями. Тк Москва відкинула всі застереження, приказуючи повинуватися своєю диктатори. Московського Інтернаціоналу не признали зовсім німечк „соціалісти більшості“ („Mehrheitsozialisten“) і англійська „Labour Party“. Згодом відсунулись від московських комуністів деякі співчуваючі соціалістичні партії. Інтернацїо-нальний конгрес, який відбувся в Гамбурзі в р. 1921, новий Інтернацїо-нальний робіт-

чимий й невкразимий, що можливість ситуації, в якій ми мусимо виявити максимум організованості

ред своїм народом, свідомість обов'язків, які накладає на наші плечі суцїсною христіянською підвизити нам необхідність підвизити всі нашо-

За права українського народу.

(Промова голови Українського Союзового Клубу Саміла Підгірського над сесією прес. Вітоса, виголошена в польській соймі 2 червня ц. р.)

(Докладніше.)

В польському громадстві, в польській пресі й навіть тут в соймі міністри не один раз, з майже систематично зазначували, що адміністрація на тв. «кресках», т. зв. на українських землях є цілком скандальною. Не один раз було ствержено, що на адміністраторів різних установ туди з коринної Польщі посилають щонайгірший елемент. Вивоз «кресові кашани» став на наших землях звичайним у відношенню до коридуючих у нас польських адміністраторів. Ненормальні, жахливі відношення на українських землях являються складуються по вині цієї нездарної адміністрації. Говориться, що у відношенню до українських земель нема виразної державної політики. Чотирилітнє польське панування на цих землях переконало нас, що не в нездарній адміністрації причина тих ненормальних відношень. Правда, до нас значайно присилає центральний уряд на становище адміністраторів людей нездарних, на Волині присилає адміністраторів з Галичини, людей перекіяних і звичайно до українського народу, виконаних на штарбсько-австрійських вразках, людей, що не знають нашого краю. Та причина страших й ненормальних відношень на українських землях лежить значно глибше, як то вивається польським міністрам і політичним діячам. Причина лежить в насильстві основних прав українського народу, в його безправстві. Є то безумовно недопустиме й нечуване, щоби до 90 пр. населення, національно однородного, збитою масою заселюючого величезний край, було зовсім відсутнє в управі тим краєм. До тепер відроджена Польща і її правительства безумовно нічого не зробили для українського народу, не мали виразної охоти вдоволити потреб українського народу, було і є тільки одно бажання: як найскорше спольонізувати наш край й народ й всі суспільні й державні чинники, відповідальні й невідповідальні ділами в тому напрямку. Польська демократія, хоч й послуговується значайно для означення своїх відношень до нас, загальними демократичними принципами, до тепер або не була в силі, або не хотіла ділати в напрямку пошанування прав українського наро-

ду; підлягаючи впливам польської реакції й боючись її, польська демократія не перешкадала польській реакції перевозити свої експерименти в усіх галузях життя цієї частини українського народу, яка знаходиться в межах Польщі. Але за те польська реакція має шлюку селомі ціли відносно наших земель. Все те, що ділялося й діється на наших землях, є це праця польської реакції при мовчанні й співучасті польської демократії. Український народ обронує свої права й бореться за них, отже з цілими натовком підполітків, що оздобовлення відношень на українських землях приває тільки тоді, коли там радикально й кардинально зміниться ситуація й тоді право українського народу до вкоридування в тих землях буде визнаю; тільки тоді впровадяться відношення на українських землях, коли Волинь, Полісся, Підляшся, Холмищина й Сх. Галичина з Лемківщиною будуть виділені в правну державу однією, коли цим нашими землями буде признана національно-територіяльна автономія з власним законодавчим соймом. Як довго не буде їй на українських землях, які знаходяться в межах польської держави.

В інтересі співжиття двох народів українського й польського є задоволення цього справедливого нашого домагання. Стан вічної боротьби, гангренізованих відношень не лежить в інтересі Польщі, — так бодай ми розуміємо справу. Вічне гноблення українського народу, розбивання його життєвих джерел, нищення й руйнування української культури не доведе ні до чого доброго. Стверджуємо факт, що досі ні один польський уряд не став на цім єдиному правильнім становищі пошанування прав українського народу. Розуміється, що на цім становищі не став нинішній уряд, уряд реакційних польських партій. Пан прем'єр міністрів взагалі не вважав доцільним сказати щось про всі наші меншості, які творять 33% населення держави; аджеж казати, що до нас, нац. меншостей не буде применювана шовіністична політика та що наші «справедливі» вимоги в царині шкільництва будуть задоволені, — це значить, нічого не сказати. Як я вже зазначив, вся

дотеперішня практика адміністрації, судівництва, шкільної влади, й взагалі уряду була висловом політики польської реакції й шовінізму.

Правда, деякі дотеперішні уряди ніколи надіяли на себе одяг демократичну й прикривались демократичними фразами, але по суті були шовіністичними. Тепер прийшли до влади партії, які нечлениють демократичний погляд. Зовнішній націоналізм тух партій є звернений проти нац. меншостей взагалі та спеціально проти нас. Українці, як проти наскрізь демократичного народу, народу в значній більшості селянського. Цей зовнішній націоналізм теперішніх урядових партій давно нам відомий. Не маємо зайвих надій ні на хвилю й в цілій доповіді здаємо собі справу з того, що нас жде. З болючого досведу знаємо, що це таке в розумінню теперішньої урядової більшості «справедливі» вимоги в царині українського шкільництва. На практиці й на ділі це значить стільки, що українське шкільництво взагалі не повинно існувати. Ми знаємо також, що теперішній уряд не є нац. у соціалній ділянці, воєдино в аграрній справі. Знаємо, що коштом нашого українського селянина він хоче заспокоїти голод землі польського хлюпа. Знаємо, що за теперішнього уряду піде широкою хвилею полонізація, підбирання землі від українського селянства, знаємо, що й сама т. зв. польська більшість є звернена проти нас, знаємо, що політика теперішнього уряду буде приспіненою холодою вести неперізацію й полонізацію

нашого народу, знаємо, що нищення української культури піде ще сильніше й ширше ніж досі. Не зважаючи на все те, відносно наше домагання, вимогу нашого народу: 1) найширша національно-територіяльна автономія всіх українських земель, що знаходяться тепер в межах Річи Посполитої; 2) негайне удержання держави досіль тайного українського університету у Львові; 3) негайно внаслідок усім Українцям, які борюлись за свої національно-політичні права; 4) невмішування уряду у справи православної церкви й повне відділення церкви від держави; 5) негайне заведення українського шкільництва на всіх просторах українських земель; 6) управління справи горжанства; 7) скасування колезіації; 8) що торкається земельної реформи, то вона мусть бути переведена на наших землях в інтересах українського, загально місцевого населення згідно з волею цього населення. Від того, як до наших домагань віднесеться польське правительство й польські партії, буде видно, кому із Польків залежить на суперечках, на боротьбі з українським народом та кому лежить на серці співжиття цих народів. До теперішнього уряду, уряду польської реакції, ми не маємо довіри. (Гучні оплески на лавах нац. меншостей).

З діяльності Української Парламентарної Репрезентації.

Пос. Приступа вніс в імені українського польського клубу інтерпелляцію: 1) що українському населенню в війську не дається льгот; 2) що покликуються до війська люди, що не мають поль-

ського підданства; 3) що молоді, котра покінчила приватні польські середні школи, не дається в війську полекші т. є. не признається права на однорічну службу.

З Волині та Холмищини.

Учительський зїзд.
Серед волинських громадських кол виїхав проєкт скликання волинського учительського зїзду. Як що не буде перешкод з боку адміністрації, зїзд відбудеться в перших днях липня.
Нові гімназії.
В останні дні після довгих заходів вдалось здобути концесію на

відкриття української гімназії в м. Рівному; концесію видано сенаторові Карпінському. Є надія, що так само буде одержана концесія на гімназію в м. Володимирі.

Арашт редактора «Українського Миття».
26. травня поліція перевела ревізію в помешканні луцького секретаріату українського посоль-

Організаційний Статут

Української Народньої Трудової Партії.

(Продовження.)

Третью з черги партійною установою є
Тимчасий Народній Комітет, який складається
а) з Голови, вибраного Нар. Зїздом.
б) 40 членів, вибраних Зїздом.
Круг діяння Тисн. Нар. Комітету.
На першому конститууючому засіданні Тисн. Нар. Комітет вибирає
1) Президію зложеною —

ва Народнього Комітету відповідно до потреби, однаке найменше раз в тиждень.

Тисн. Народні Комітет є начальним виконуючим органом партії. Народні Комітет порядкує усім партійним життям, а зокрема приймає членів на внесення повітових і їм рівнорядних організацій, затверджує вибір повітових партійних управ. припинює в урядованню Повіт. Народні Комітети, коли вони ділають на некористь партії або не виконують припоручень Народнього Комітету. Тисн. Народні Комітет виключує членів партії на внесення партійного суду до остаточного затвердження Народн. Зїзду.
Тисн. Народні Комітет має негляд над повітовими й місськими партійними організаціями, а де їх нема, там назначає мужів довіря

Тисн. Народн. Комітет скликає Народній Зїзд, Ширший Народній Комітет та усталює для них порядок нарад. Тисн. Нар. Комітет репрезентує партію. За свою діяльність відповідає він перед Народнім Зїздом.

Екзекутива Н. К.
Екзекутива Народнього Комітету приготує всі бїжучі справи для Тисн. Народнього Комітету. В разі потреби видає вона рішення із затвердженням затвердження їх Тисн. Народн. Комітетом. Також Президія Народнього Комітету в діє нагих справах видає рішення, однаке негайно екзекутива мусть дати на них свою згоду.
Президія Народн. Комітету репрезентує Тиснійшій Народній Комітет на зовнішній

же Канцелярію під назвою: «Народня Канцелярія», яка підлягає безпосередно Голові Тисн. Народн. Комітету.

Тисн. Народні Комітет іменує одного із секретарів управителем канцелярії. Персонал канцелярії приймає Президія Народн. Комітету.

II. Організація в повітах.

Повітовий Народній Зїзд збирається кожного року по можості в місяці листопаді в осідку партійної повіт. управи.
В повітовім Народнім Зїзді беруть участь:
а) Члени Повіт. Народнього Комітету.
б) Голови громадських і їм рівнорядних партійних організацій.